Pròleg

OLGA RODRÍGUEZ

El que trobareu en aquestes pàgines és un tresor: una defensa valenta de l'aplicació del dret internacional i una exposició clara i rigorosa de la situació a Gaza, Cisjordània i Jerusalem. Són els informes que la relatora de l'ONU per a Palestina, Francesca Albanese, ha elaborat des de l'inici del genocidi a la Franja de Gaza amb dades contrastades i un coneixement profund del que el dret internacional ens pot proporcionar per defensar-nos davant de crims massius.

El càrrec oficial d'Albanese té aquest títol: relatora especial de les Nacions Unides sobre la situació dels drets humans als territoris palestins ocupats des de 1967 (és a dir, el 22 % de la Palestina històrica). La independència dels relators especials de l'ONU està expressament establerta en les condicions del seu mandat. Els nomena el Consell de Drets Humans de les Nacions Unides després d'un procés de selecció en què intervenen un grup consultiu i la presidència del Consell. Tenen suport administratiu, tècnic i logístic de l'ONU, però no reben cap remuneració per exercir la seva feina. L'absència de salari i la seva condició d'experts independents busquen preservar-ne l'autonomia respecte de les mateixes Nacions Unides i dels governs que les integren.

La seva tasca consisteix a investigar i avaluar els fets, informar-ne i formular recomanacions orientades a millorar la protecció dels drets humans. I això és el que ha fet Albanese, malgrat les obstruccions i l'assenyalament que ha rebut des d'àmbits que defensen la impunitat i protegeixen el genocidi.

Els informes de la relatora de les Nacions Unides per a Palestina són una guia per entendre què ha passat fins ara, per mirar d'aturar la deriva de deshumanització i la normalització d'un genocidi que es podia haver evitat. En aquest sentit, té una rellevància especial l'últim apartat de cada informe, dedicat a exposar recomanacions als estats membres, a les autoritats, a les Nacions Unides, als organismes internacionals i, més recentment, també als actors econòmics privats. Joves de tot el món han après dret internacional amb Albanese a través de les seves explicacions didàctiques i d'aquestes exposicions rigoroses i precises sobre la situació als territoris palestins ocupats i les obligacions internacionals dels països.

La relatora és una jurista amb una gran capacitat comunicativa. No té por i sap traduir el dret internacional al gran públic, perquè, de què serveix parlar si no et fas entendre? El seu primer informe després dels atacs de Hamàs i altres grups armats del 7 d'octubre de 2023 es va presentar el març de 2024, amb el títol «Anatomia d'un genocidi». La seva intervenció pública per explicar-lo, emesa pel canal de les Nacions Unides i recollida per nombrosos mitjans de comunicació, va sacsejar consciències: algú gosava assenyalar l'elefant a l'habitació, el tema tabú, la veritat incòmoda.

El seu enfocament va ser clar: hi havia «motius raonables» per creure que «ja s'ha assolit el llindar a partir del qual es pot dir que Israel ha comès genocidi». Molta gent que fins llavors no coneixia la relatora s'hi va fixar. No parlava amb eufemismes, no diluïa la gravetat dels crims, descrivia les dades contrastades i defensava l'aplicació del dret internacional, sense doble vara de mesurar. En les hores següents la seva intervenció va circular àmpliament per les xarxes socials i va ser destacada per mitjans de comunicació importants.

Des de llavors fins avui les denúncies de genocidi s'han multiplicat, i organitzacions internacionals com Human Rights Watch,

Amnistia Internacional, B'Tselem o la Comissió Internacional Independent d'Investigació creada per les Nacions Unides han indicat que Israel comet un genocidi a Gaza. El mateix Tribunal Internacional de Justícia ja havia ordenat el gener de 2024 mesures per protegir els palestins de Gaza davant de possibles actes de genocidi.

En aquests tres anys hi ha hagut molt de temps i moltes oportunitats per complir el que exigeix la Convenció sobre el Genocidi –«prevenir i sancionar»–, però hi ha faltat voluntat i hi han sobrat complicitats globals. El març de 2024 els atacs de l'exèrcit israelià contra la Franja de Gaza ja havien deixat desenes de milers de morts i ferits, i el bloqueig imposat pel Govern de Netanyahu a l'entrada de productes essencials per a la vida posava en perill la supervivència de la població palestina de la Franja. Tanmateix, els Estats Units, el Regne Unit i la UE –màxims aliats i socis comercials d'Israel– van continuar mantenint relacions armamentístiques i comercials amb Israel, van evitar imposar sancions i no van alterar els seus acords preferencials amb Tel-Aviv. Ningú no pot dir que no coneixia l'envergadura dels crims.

El juliol de 2025 la relatora Albanese va presentar el seu informe «De l'economia de l'ocupació a l'economia del genocidi», en què denuncia que nombroses empreses multinacionals es lucren amb la destrucció i el control dels territoris palestins. Hi insta les corporacions internacionals a trencar els seus llaços comercials amb Israel i a deixar de fer negocis relacionats amb aquestes activitats. L'octubre d'aquell mateix any va presentar un altre dels informes que més repercussió han generat: «El genocidi de Gaza: un crim col·lectiu», en què indica que nombrosos països influents han donat suport, han legitimat o han facilitat les violacions del dret internacional mitjançant ajuda material a Israel, protecció diplomàtica, aliances preferencials o inacció.

Des de llavors Albanese ha elaborat dos informes més i ha intervingut en múltiples fòrums, tot fent llum sobre els crims i la impunitat. I tot això, malgrat els obstacles i les amenaces. La gran cronista jurídica del genocidi a Gaza és la primera relatora de l'ONU sancionada pels Estats Units per complir les tasques que preveu el

seu càrrec. És a dir, per exposar el genocidi, el colonialisme d'assentament israelià, l'apartheid i la pràctica de la tortura sistemàtica contra el poble palestí.

Les impunitats d'ahir construeixen la impunitat actual. Els qui hem treballat a la regió hem estat testimonis de l'expansió de l'ocupació colonial israeliana al llarg dels anys i de l'aplicació de polítiques de despossessió contra els palestins. Ser-hi ajuda a entendre en profunditat les dimensions de la violència metòdica i planificada. A la segona dècada d'aquest segle, abans de ser relatora, Francesca Albanese va viure un temps a Jerusalem, com a jurista per a les Nacions Unides. Aquella experiència, l'observació de «l'evident desigualtat», la va marcar profundament.

Res no comença avui. Al llarg dels anys, la política de fets consumats israeliana ha aconseguit avançar en l'annexió de terres palestines, a través d'un projecte colonial de segregació i de la transferència de població de l'estat ocupant –Israel– al territori ocupat.

El genocidi a Gaza ha consolidat nous espais d'impunitat global, perquè aquells actors internacionals amb capacitat per aturar els crims massius israelians no només no han actuat, sinó que, en molts casos, han contribuït activament a sostenir-los a través de l'enviament d'armament, de protecció política i de relacions comercials preferencials amb Israel. Aquesta dimensió internacional de la complicitat explica que aquest genocidi sigui, en paraules de la relatora de l'ONU, un crim col·lectiu.

Els informes d'Albanese han proporcionat a estats i empreses instruments per actuar i complir les seves obligacions davant dels crims massius. Però la majoria ha continuat mirant cap a una altra banda. L'entestament dels Estats Units i dels seus aliats europeus a donar suport a Israel i a evitar posar obstacles a la comissió del genocidi arrossega el món a un context nou. Si Tel-Aviv pot violar els drets humans i el dret internacional amb el permís d'Occident de manera tan visible i contundent, per què no ho farà demà un altre estat?

Per això aquest genocidi ho canvia tot: s'ha conegut en temps real a tot el món, ha estat visibilitzat i denunciat per una gran cadena

humana de gent decent i, tot i així, ha continuat. La impunitat israeliana i els gegantins esforços internacionals per protegir-la estan normalitzant la llei del més fort i del més disposat a fer servir la força bruta. Avui són els palestins, demà podem ser nosaltres. El destí de Palestina traça les coordenades del futur dels pobles, no només del Sud Global, també dels qui en aquest anomenat Nord ens mobilitzem contra el saqueig colonial i la injustícia. Si no hi ha mesures per aturar crims de semblant envergadura, si no s'aplica justícia ni hi ha rendició de comptes, prevaldrà l'aposta per la força bruta.

La impunitat és el marc en què sempre perden els pobles. D'aquí que tanta gent a tot el món hagi entès què hi ha en joc a Palestina. El foc de Prometeu és avui en els qui diuen «no en nom nostre», en els qui continuen empenyent per construir un futur en què prevalguin la igualtat, la justícia i la fraternitat, i defensen drets per a tots els éssers humans, sense excepció, sense alteritats.

Llegiu amb atenció cada paràgraf d'aquestes pàgines, perquè Albanese ens hi recorda que sí que hi ha eines per aturar el genocidi i evitar més violacions. El que falta és voluntat. Ningú no podrà esquivar el relat de la Història, perquè milions d'ulls de persones decents vigilen i prenen nota.

En l'elecció de no mirar, de no denunciar, de no actuar, hi ha tot un posicionament. Com ha indicat la relatora, en temps de genocidi, si no formes part de la solució, formes part del problema. No podem ser espectadors neutrals.